

Robustfisk

Analyse af markedsmuligheder for økologiske ørredprodukter på det danske, tyske, østrigske, schweiziske og franske seafood marked

Udarbejdet af DTU Aqua, Dansk Akvakultur, MAA. C og

GEMBA Seafood Consulting A/S

31. marts 2017

Indhold

1. Summery/Sammendrag.....	3
2. Indledning.....	6
3. Hovedresultater.....	7
4. anbefalinger	10
5. Metode	13
6. Markedssituationen	14
7. Analyse	21
Danmark	21
Tyskland.....	28
Østrig	36
Schweiz	40
Frankrig.....	43
8. Konklusion	45

Faktaboks: Økologiske ørreder (*Oncorhynchus mykiss*)

Danmark er en af Europas førende producenter af ørreder, primært regnbueørreder, som opdrættes i enten dambrug eller havbrug.

I nedenstående tabel ses den danske ørredproduktion (konventionel og økologisk) i mængde (tons) og værdi (dkk) fra 2012-2014

2011		2012		2013		2014	
Mængde	Værdi	Mængde	Værdi	Mængde	Værdi	Mængde	Værdi
37.444	792.439	34.569	736.170	37.543	838.509	40.344	907.536

Kilde: NaturErhvervstyrelsen

Den økologiske produktion er på ca. 1.000 tons om året og produktionsforholdet mellem disse er ca. $\frac{3}{4}$ dambrug og $\frac{1}{4}$ havbrug.

Ørreder, der opdrættes i dambrug er mindre og sælges som hvidfisk, mens ørreder, der er opdrættet i havbrug er større 2-4 kg/stk. Portionsørreder er små ørreder, som er opdrættet i ferskvand og som primært sælges som filet med en portionsvægt mellem 200 g og 500 g.

1. Summery/Sammendrag

Europe and the future potential for organic trout in selected counties. Germany is one of the biggest markets for organic trout and is by all, the biggest importer of organic trout produced in Denmark. The analyse has been based on interviews by phone, personal interview, visits to shops and exhibitions/trade shows and ad viable literature and statistics.

The main results are:

- There is an increasing demand on organic products in the different European markets – primarily in the EU
- The price level on organic trout products are in average 30 % higher than for conventional trout products
- Denmark is among the biggest producers of organic trout in the world and in the EU
- France can in the future be treat to the Danish organic trout products on the German market, due to its high production rate
- Further increase of the Danish production of organic trout, will benefit the regularity of products

RobustFish is part of the Organic RDD 2 programme, which is coordinated by International Centre for Research in Organic Food Systems (ICROFS). It has received grants from the Green Growth and Development programme (GUDP) under the Danish Ministry of Food, Agriculture and Fisheries.

Sammendrag

Denne markedsanalyse har haft til formål at undersøge markedet for økologisk regnbueørred og forsøge at afdække det fremtidige marked for økologisk ørred i udvalgte europæiske lande.

Tyskland er et af de største markeder for økologiske ørred produkter og er den største aftager af danske økologiske ørred produkter. Analysen er fortaget ved hjælp af telefoninterviews, personlige interviews, besøg i forretninger (primært Tyskland), besøg på udstillinger og via tilgængelig litteratur og statistiske oplysninger.

Hovedresultaterne er:

- Der er en stigende efterspørgsel efter økologiske produkter på de forskellige nationale markeder i Europa (EU).
- Priserne på økologiske ørredprodukter ligger omkring 30% over priserne for konventionelle ørredprodukter.
- Danmark er en af de største producenter af økologiske ørreder i verden og blandt de største producenter i EU.

- Frankrig kan med sin egen produktion på ca. 720 tons økologiske ørreder i 2015 på sigt udgøre en trussel for danske producenter på det tyske marked.
- Yderligere produktion i Danmark, vil gavne forsyningssikkerheden på markederne

RobustFish er en del af Organic RDD 2 programmet, som koordineres af ICROFS (Internationalt Center for Forskning i Økologisk Jordbrug og Fødevarsystemer). Det har fået tilskud fra Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) under Fødevareministeriet.

2. Indledning

Undersøgelsen har til formål at afdække markedssituationen og vurdere kundepotentialet for danske økologiske ørreder i udvalgte europæiske lande. De undersøgte markeder er Danmark, Tyskland, Schweiz, Østrig og Frankrig.

Fælles for disse lande er, at de traditionelt er væsentlige markeder for ørreder, hvor særligt Tyskland er et af Europas største ørredmarkeder og en stor importør af opdrættede ørreder fra Danmark.

Markeds- og salgsafdækningen skal sikre en målrettet identifikation af markedsmuligheder, potentialer og barrierer.

Undersøgelsen indgår som led i et større projekt finansieret af GUDP (Grøn Udviklings og Demonstrations Projekt) om "Markedsmuligheder for økologiske ørredprodukter på det danske, tyske, østrigske, schweiziske og franske seafood marked".

Undersøgelsen af de relevante europæiske markeder er udført i et partnerskab mellem DTU Aqua, Dansk Akvakultur, MAA.C APS og GEMBA Seafood Consulting A/S.

3. Hovedresultater

Hovedresultater:

- *Der er en stigende efterspørgsel efter økologiske produkter på de forskellige nationale markeder i Europa (EU).*
- *Priserne på økologiske ørredprodukter ligger omkring 30% over priserne for konventionelle ørredprodukter.*
- *Danmark er en af de største producenter af økologiske ørreder i verden og blandt de største producenter i EU.*
- *Frankrig kan med sin egen produktion på ca. 720 tons økologiske ørreder i 2015 på sigt udgøre en trussel for danske producenter på det tyske marked.*

Danmark:

- *Den økologiske markedsandel for fødevarer i Danmark udgør i 2015 ca. 8% og er stigende.*
- *Omsætning af økologiske fisk i Danmark er steget med ca. 340% fra 2012 (ca. 5,4 mio. kr.) til 2015 (ca. 25 mio. kr.).*
- *Den samlede markedsandel for økologiske fisk og skaldyr udgør under 2% af den samlede økologiske handel.*
- *Økologiske ørreder er i konkurrence med laks fra Norge og tun på dåse, som danske forbrugere har en særlig præference for.*
- *Økologiske ørreder sælges til en pris, der ligger 25-30% over den konventionelle ørred.*
- *Den stigende efterspørgsel efter økologiske fisk er med til at skabe en pull-effekt fra markedet, som er styret af supermarkederne og detailhandelen.*
- *Danmark har en samlet målsætning om udvidelse af det økologiske marked herunder økologiske fisk, hvor særligt ørreder er et fokusområde.*
- *En af regeringens målsætninger er, at alle offentlige storkøkkener inden 2020 skal anvende mindst 60% økologiske varer.*
- *Den store udfordring for en øget produktion af økologiske ørreder er den relativt høje omkostning forbundet med omlægning af et konventionelt dambrug til økologisk dambrug og den omlægningsperiode, der skal gennemføres for at kunne opnå økologimærket.*

Tyskland:

- Den økologiske andel af det samlede fødevareforbrug i Tyskland udgjorde i 2015 knap 4%, svarende til ca. 7,9 mia. euro.
- Der blev omsat ca. 1,15 mio. tons seafood produkter i Tyskland i 2015 og ca. 6% af disse var ørreder, svarende til ca. 71.000 tons.
- Økologisk ørredfilet sælges i supermarkederne til priser omkring 35 euro pr. kg. Gennemsnitsprisen for ikke-økologiske ørreder er ca. 23 euro pr. kg.
- Hovedparten af det tyske seafood forbrug er orienteret mod forarbejdede fiskeprodukter.
- Tyskerne er i stigende grad villige til at betale mere for kvalitetsprodukter i den økologiske detailhandel.
- Den konventionelle detailhandel markedsfører i høj grad miljømærkerne ASC og MSC og betegner produkterne som bæredygtige.
- Lokalt producerede produkter og storytelling er vigtige faktorer i den tyske detailhandel.
- Tyskland kan betragtes som et vækstmarked for økologiske ørreder, specielt i foodservice er der sket en ekspansion af økologiske produkter.

Østrig:

- I Østrig er der en stigende interesse for økologi blandt forbrugerne og økologiske produkter udgjorde i 2015 ca. 10% af det samlede fødevareforbrug.
- Økologi-trenden forventes at være positiv og voksende frem mod 2020.
- Østrigs egenproduktion af ørreder var i 2015 på ca. 2.200 tons og landet er ikke i stand til at dække den nationale efterspørgsel. Der blev i 2015 importeret ca. 685 tons ørred til Østrig.
- Økologisk ørreder fra Østrig og Italien sælges regelmæssigt, bl.a. i supermarkeds kæderne EuroSpar og Denn's Biomarkt.
- Danmark har en eksport på ca. 476 tons ørredfilet til Østrig.
- Økologiske ørredfilet sælges i supermarkederne til priser fra ca. 32 euro pr. kg. til ca. 40 euro pr. kg.
- Gennemsnitsprisen for ikke-økologiske ørreder er 26 euro pr. kg.
- Østrig må anses for at være et potentielt vækstmarked for danske økologiske ørreder.

Schweiz:

- *Den schweiziske produktion af økologiske ørreder var i 2015 på ca. 382 tons og produktionen er i stand til at efterkomme ca. 95% af efterspørgslen på markedet.*
- *Cirka 80 % af de økologiske schweiziske ørreder forhandles gennem supermarkeds kæderne Migros og Coop. Resten foregår enten via direkte salg til restauranter, mindre økobutikker eller gårdsalg.*
- *Generelt har det økologiske seafood marked gode betingelser i Schweiz, hvor der er stigende interesse og voksende efterspørgsel.*
- *Schweiziske forbrugere har en klar præference for nationale produkter.*
- *Økologiske ørredfileter sælges i supermarkederne til priser fra ca. 27 euro pr. kg. til 29 euro pr. kg. Gennemsnitsprisen for ikke økologiske ørreder er 23 euro pr. kg.*
- *Det schweiziske seafood marked har et betydeligt potentiale som marked for økologiske ørreder. Det må dog forventes, at indløsningen af det fulde potentiale vil tage tid, da markedet på nuværende tidspunkt er orienteret mod den hjemlige produktion.*

Frankrig:

- *Frankrig er et land med stærke seafood traditioner og et årligt forbrug af fisk og seafood på ca. 30-35 kg pr. capita.*
- *Den franske produktion af økologiske ørreder anslås at være ca. 720 tons i 2015, men tallene er behæftet med stor usikkerhed. Den samlede produktion af opdrættede ørreder i Frankrig var på ca. 36.000 tons i 2015.*
- *Franske forbrugere er i stigende grad blevet mere bevidst om bæredygtighed, men "value for money" tankegang spiller også en stor rolle. Denne tankegang understøttes af den stigende ledighed i Frankrig og en skuffende økonomisk udvikling gennem de seneste år.*
- *Frankrig har begrænset import af ørreder. Derimod sker der en eksport af ørreder til Tyskland og Belgien. Frankrig er i stand til selv at dække den indenlandske efterspørgsel.*
- *Frankrig har kun et begrænset vækstpotentiale for danske økologiske ørreder.*

4. anbefalinger

Hovedanbefaling

- Der er et afsætningsmæssigt grundlag for at fastholde målsætningen i regeringens 2020-plan for dansk akvakultur. I fremtidige tiltag på akvakultur området bør ambitionen om at øge produktionen af økologiske ørreder udover 2.000 tons indgå.

Den stigende efterspørgsel efter økologiske produkter både på hjemmemarkedet og på eksportmarkederne vil kunne udfordre den danske leveranceevne og kontinuitet i forhold til forsyningen af økologiske ørreder til både det danske og tyske marked. En potentiel vækst på andre markeder som det schweiziske må forventes.

Danmark

Anbefaling 1:

- **Øg forbrugerbevidsthed om økologiske ørreder**

Det anbefales, at der sammen med supermarkederne og detailhandelen iværksættes en forbrugeroplysningskampagne, hvor økologiske ørreder beskrives som et sundt og høj værdi-for-pengene alternativ til andre ikke-økologiske mærkeprodukter såsom MSC og ASC fiskeprodukter, der er miljømærker.

Anbefaling 2:

- **Skab yderligere incitament for omlægning af dambrug til økologi**

Det anbefales, at muligheden for udviklingen af en statsstøtte ordning i overensstemmelse med EU's regler om statsstøtte og konkurrenceret til danske producenter undersøges.

Hertil skal der i højere grad ske monitorering af de eksisterende nationale akvakultur politikker i det europæiske marked og de store producenter som ligger udenfor EU, men som er leverandører til de europæiske markeder.

Tyskland

Anbefaling 1:

- **Forøg afsætningen af økologiske fiskeprodukter til foodservice-sektoren i Tyskland**

Det anbefales, at større producenter af økologiske ørreder målrettet sælger ind til de store foodservice grossister, f.eks. Servicebund og Chef Culinar. Leverance "garanti" i forhold til økologi efterspørges og udgør et salgspareparameter, der ikke må overses.

Anbefaling 2:

- **Sats på forarbejdede seafood produkter - innovation**

Det anbefales, at forarbejdningsvirksomheder udvikler kategorien af forarbejdede produkter med fokus på konserves- og marinadeprodukter samt røgede varianter. Mere end 80% af det samlede forbrug af seafood på det tyske marked er forarbejdede produkter.

Anbefaling 3:

- **Udvikling af salgsrelationen til specialiserede grossister for at ramme den økologiske detailhandel**

Det anbefales, at mindre producenter af økologiske fisk samt forarbejdningsvirksomheder kontakter de specialiserede økologiske grossister for at sælge øko-ørred, som frossen hel fisk eller som et forarbejdet produkt. Mere end 33% af salget af økologiske produkter til den økologiske detailhandel sker gennem specialiserede grossister.

Anbefaling 4:

- **Certificering under Naturlands økologiske kontrolordning som basis for systematisk økologisk afsætning**

Det anbefales, at økologiske producenter bliver certificeret under Naturlands økologiske kontrolordning og derved udvikler basis for en systematisk afsætning af øko-ørred i den tyske økologiske detailhandel. Naturland er en anerkendt organisation i den tyske økologiske detailhandel.

Østrig

Anbefaling 1:

- **Produktpriser skal matche priserne for økologiske produkter i supermarkederne**

Det anbefales, at der indgås leveranceaftaler på økologiske ørreder fra Danmark og, at de forhandles med udgangspunkt i de priser, der er på økologiske ørreder i supermarkederne (mellem 32 og 40 euro pr. kg for fileter).

Anbefaling 2:

- **Kontakten og relationen til specifikke økologiske kæder og supermarkeder skal udvikles**

Det anbefales at kontakte Eurospar og Denn's Biomarkt med henblik på afsætning af økologiske ørreder, da salget af økologiske ørreder primært i Østrig sker gennem disse kæder.

Anbefaling 3:

- **Øge repræsentationen af danske ørredprodukter på det østrigske marked**

Det anbefales, at udvikle en parallelitet mellem lokale økologiske mærker og det danske økomærke i markedsføringen. For at kunne positionere sig på det østrigske marked skal danske produkter markedsføres som værende høj kvalitetsprodukter på samme niveau som den hjemlige produktion. Primært østrigske og italienske produkter er fremtrædende.

Schweiz

Anbefaling:

- **Udvikling af relationerne til Migros og Coop kombineret med markedsovervågning**

Det anbefales, at der tages kontakt til kæderne Migros og Coop for at undersøge muligheden for at udvide den danske økologiske ørredandel og dermed være parat til salg og markedsføring af økologiske ørreder. Derudover bør der ske en overvågning af markedet med henblik på at skabe kontakter og salgsrelationer. Schweiz har en stigende import af konventionelle ørreder fra Danmark. Der er sket en fordobling af importen siden 2012.

Frankrig

Anbefaling:

- **Udvikling af relationerne til Biocoop og Carrefour for at afdække mulighederne for øget introduktion af danske økologiske ørreder**

Det anbefales, at der tages kontakt til kæderne Biocoop og Carrefour for at undersøge muligheden for at introducere danske økologiske ørreder. Dette kræver samtidig, at man er parat til salg og markedsføring af økologiske ørreder og kan imødekomme efterspørgslen, hvis den stiger. Frankrig er ikke et stort importland for ørreder og har selv en økologisk produktion, som kan matche den danske produktion. Forbrugerne fortrækker bæredygtige akvakulturprodukter.

5. Metode

Analysen baserer sig på data for i alt 20 interviews med respondenter fra fem lande – Danmark, Tyskland, Schweiz, Østrig og Frankrig. Interview er gennemført ud fra en fælles spørgeramme. Den fælles spørgeramme er sammensat af en række åbne spørgsmål og lægger derfor op til semistrukturerede interviews.

Analysen er bygget op omkring fire delprocesser.

Iagttagelse og undersøgelse af den nuværende produktions- og eksportstruktur. Herunder interviews med ca. 20 respondenter om opfattelsen af økologisk ørred på udvalgte markeder.

- Tyskland: 10, Danmark: 3, Schweiz: 3, Østrig: 2 og Frankrig: 2.
- Spørgsmålene i interviewguide er tematiske og kan opdeles i tre kategorier.
- Image, trend og kunde/forbruger adfærd.

Dataanalyse af interview.

- Imageanalyse.
- Trendanalyse.
- Kundepotentiale.

Vurdering af visionen om at introducere økologisk ørred udfærdiges til hvert af de undersøgte markeder.

- Tolkning på basis af overstående dataanalyse, interviews og iagttagelser.

Handlingsforslag til hvert marked, der er blevet vurderet som realistiske og stabile markeder for økologisk ørred.

Der er også indhentet informationer fra brancheorganisationer, statistiske databaser og andre relevante kilder. Spørgerammen, der blev anvendt i undersøgelsen, findes som bilag.

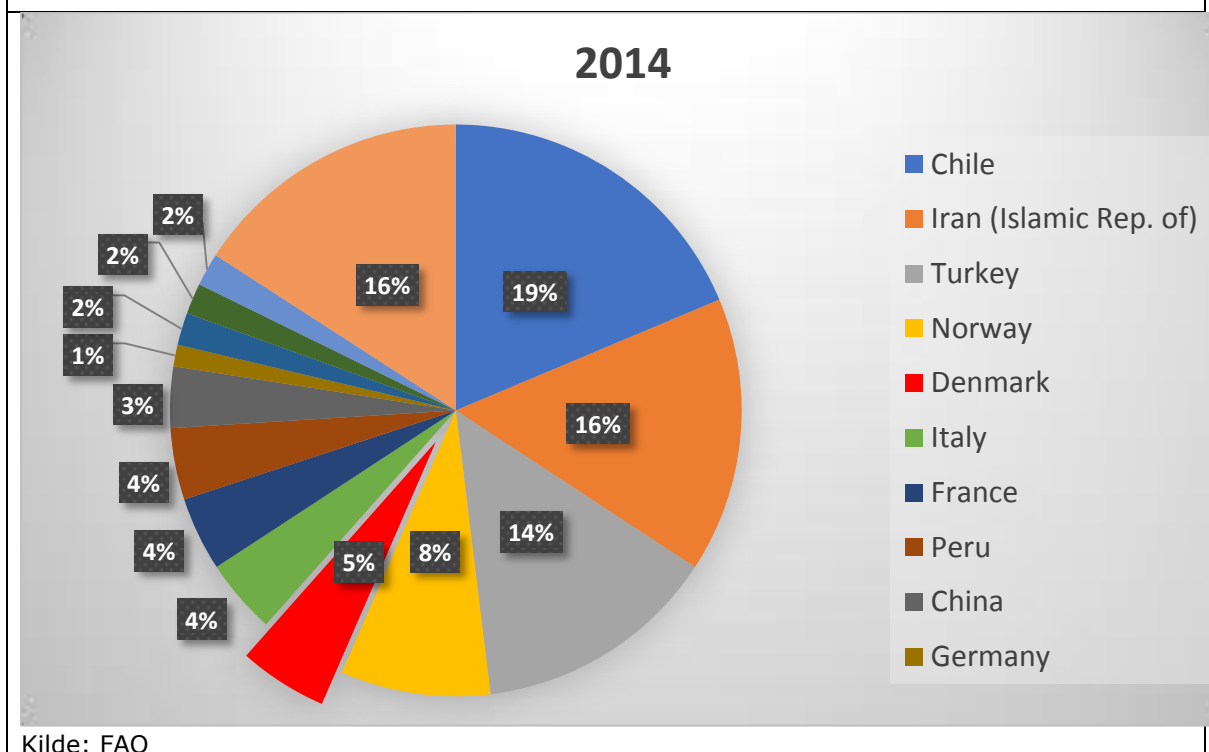
6. Markedssituationen

Ifølge FN's fødevarer- og landbrugsorganisation (FAO) blev der på globalt niveau produceret 812.939 tons ørreder i 2014 (818.286 tons i 2013). Det største produktionsland i verden er Chile. De største produktionslande i Europa af portionsørreder er:

- Norge: 68.910 tons
- Danmark: 40.776 tons
- Italien: 34.400 tons
- Frankrig: 34.000 tons
- Polen: 14.263 tons

Sammensætningen af den globale produktion af ørreder i 2014 vises i figur 1.

Figur 1. Den globale produktionsfordeling af ørreder i 2014

Figur 1 viser, at udover de to store producentlande Chile og Iran, produceres hovedparten af verdens ørreder i Europa. Den danske produktion udgjorde i 2014 ca. 5% af den globale produktion.

Den danske produktion af økologiske og konventionelle ørreder

Danmarks produktion af ørreder kan opdeles i små ørreder (portionsørreder) og store ørreder (havørreder). De små ørreder udgør ca. 75% af produktionen og de store ørreder ca. 25%.

De små ørreder produceres typisk i dambrug og sælges som portionsstørrelser (200-500 gr/stk.), mens de store ørreder (3-4 kg) opdrættes i havbrug. Forskelle i størrelse og farve af kødet gør, at der er tale om to forskellige produkter. Ørrederne produceres dermed til to forskellige markedssegmenter, henholdsvis hvid fisk markedet og rød fisk markedet. Tabel 1 viser den samlede danske produktion af ørreder, hvor arten Regnbueørred udgør den største mængde.

Tabel 1. Danmarks produktion af ørred fra 2011–2014 i tons

Art	År				
	2010	2011	2012	2013	2014
Bækørred	56	64	64	59	47
Kildeørred	115	109	127	85	106
Havørred	78	78	86	81	79
Regnbueørred	36.518	37.531	34.569	37.543	40.344
I alt	36.767	37.782	34.846	37.768	40.576

Kilde: NaturErhvervstyrelsen, Statistik for akvakultur i Danmark.

Den danske produktion af økologiske ørreder tegnede sig i 2014 for omkring 1.073 tons fordelt på 11 dambrug (842 tons) og to havbrug (230 tons). Den økologiske produktion udgjorde dermed ca. 2,6% af den samlede danske produktion.

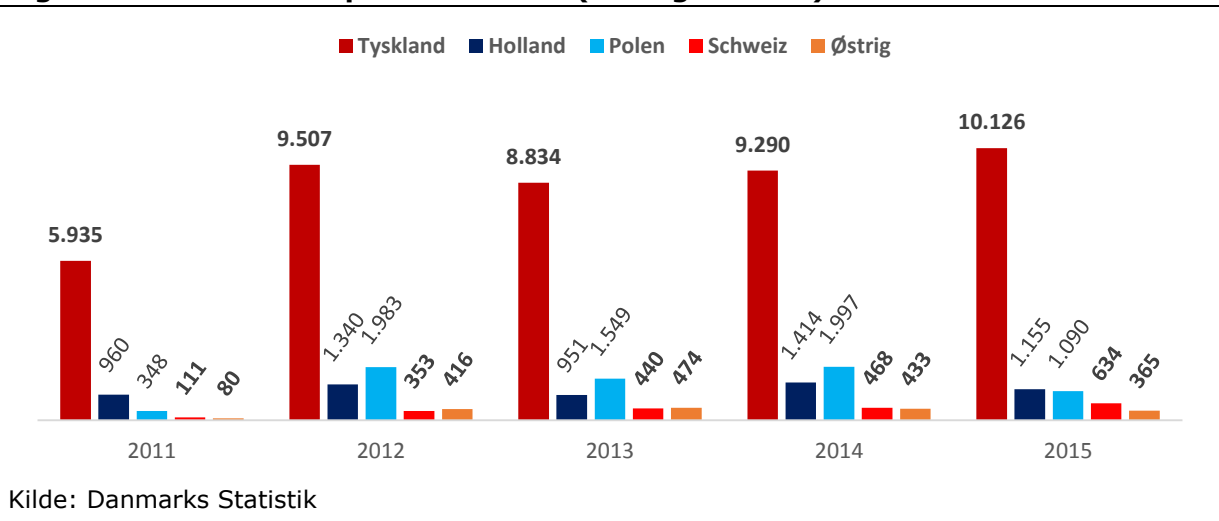
Økologiske ørreder er i dag et nichemarked, som er under udvikling. Ifølge regeringens handlingsplan er målet at øge den danske produktion af økologiske ørreder til ca. 10% af akvakulturproduktionen, svarende til 3.000 tons portionsørred og ca. 1.500 tons store ørreder fra havbrug.

Baggrunden for denne målsætning er en forventning om øget efterspørgsel og eksport til de traditionelle markeder, herunder især til Tyskland.

Den danske eksport af ørreder

Gennem den nationale eksportstatistik er det muligt at identificere den danske eksport af ørreder. Den danske ørredeeksport er koncentreret omkring 13 HS numre (harmonized nomenclature), der dækker ørreder af arten *Oncorhynchus mykiss*. Der findes ikke et enkelt HS nummer for økologiske ørredprodukter. Dette betyder, at der i statistikken er en sammenblanding af økologiske og konventionelle ørredprodukter. Figur 2 viser den danske eksport af ørreder til relevante udvalgte lande.

Figur 2. Danmarks eksport af ørreder (udvalgte lande)

Figur 2 viser, at Tyskland modtager ca. 50% af den samlede eksport af danske ørreder. Andre europæiske lande med en betydelig import af danske ørreder er Polen og Holland. Eksport til ikke-europæiske markeder af betydning er Vietnam (1.656 tons i 2014) og Kina (1.404 tons i 2014).

Den såkaldte konverteringsfaktor beskriver hvor meget "råfisk", der anvendes til et bestemt ørredprodukt. Ved at anvende denne konverteringsfaktor, er det muligt at omregne eksporten til en 'levende vægt' fisk. Denne tilbageregning kan således anvendes til et estimat på, hvor meget ørredprodukt, der bliver tilbage i Danmark. Konverteringsfaktoren for fersk eller kølet ørred er 1,4 og ørredfilet er 2,8.

Denne konverteringsfaktor er tillagt eksporttallene i figur 2 og danner dermed grundlag for en identifikation af hvor stor en andel af den danske ørredproduktion (levende vægt), der går til eksport. Tabel 2 viser den samlede danske ørredeeksport omregnet til levende vægt.

Table 2. Denmark's total export of live salmon, after conversion factor (with focus on selected countries)

Land	2012	2013	2014	2015
Tyskland	14.191	13.223	13.575	15.659
Nederlandene	2.140	1.723	2.346	2.045
Polen	2.785	2.187	2.748	1.334
Schweiz	811	1.101	1.159	1.507
Østrig	874	920	764	566
Øvrige	11.262	10.127	12.611	12.162
DK eksport i alt	32.063	29.281	33.203	33.273
Rest til DK	2.783	8.487	7.373	ND

Kilde: Danmarks Statistik

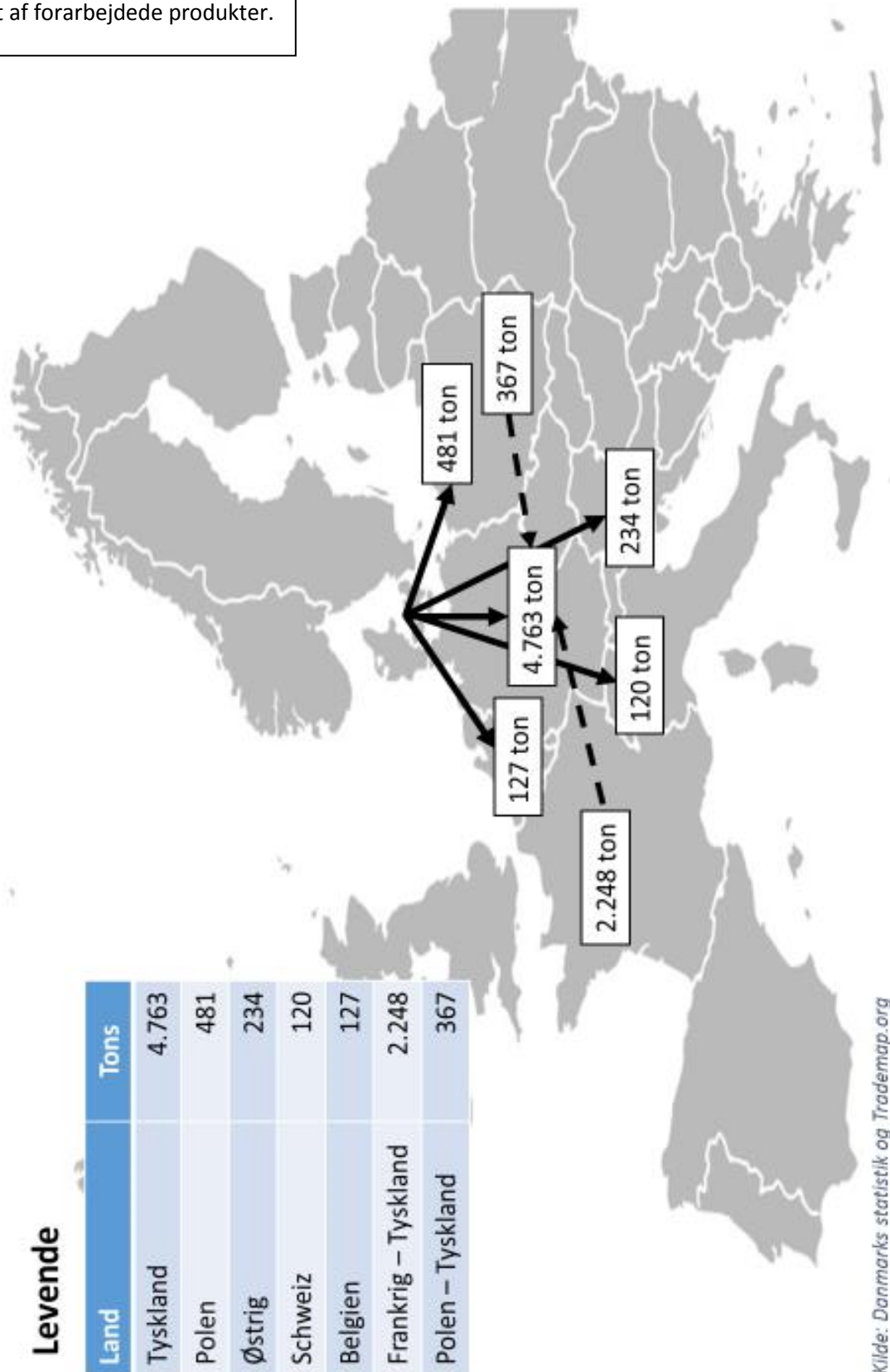
The total export calculated with the conversion factor shows that live salmon products are exported equivalent to a live weight of ca. 33,203 tons out of a total salmon production of 40,576 tons. This corresponds to an export of the total live production of ca. 82% of the total production in 2014.

This corresponds to ca. 7,273 tons (live weight) being returned to Denmark in 2014 - either for production for the domestic market or for storage. In addition, there is a replacement of fish for aquaculture and recreational fishing. Compared to 2012, this is a large increase in production capacity, as there was only ca. 2,783 tons returned in 2012.

Pages 14 to 16 provide a graphical overview of the Danish market flows to the European market in 2015. The flows are divided into live, frozen and fillet products. As can be seen from the overview, Germany is the main market for Danish salmon products.

Sorte pile i figur er udtryk for markedsstrømme mellem landene. Danmark til aftagerlande.

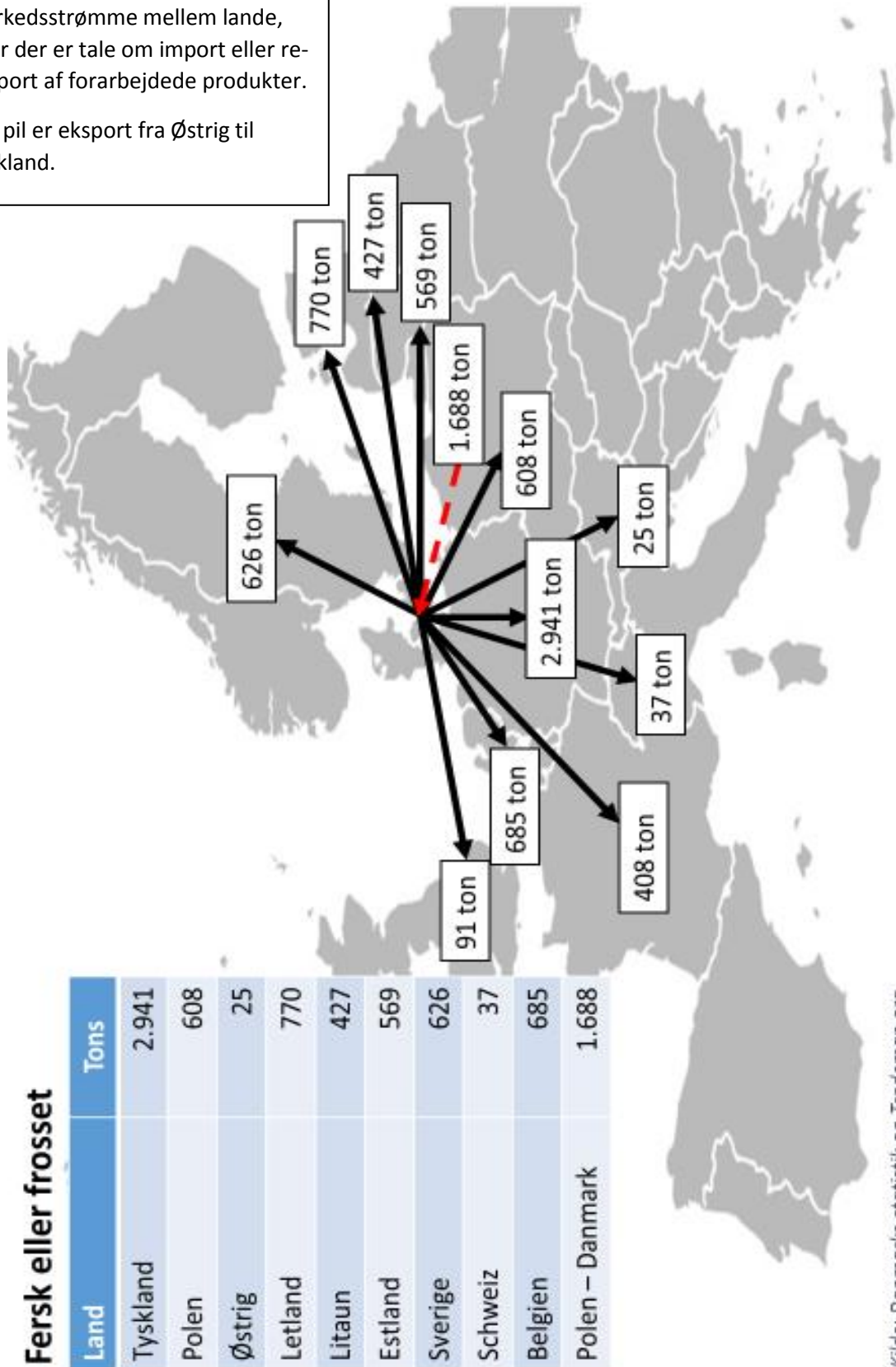
Røde pile i figur er udtryk for markedsstrømme mellem lande, hvor der er tale om import eller re-eksport af forarbejdede produkter.

Sorte pile i figur er udtryk for markedsstrømme mellem landene. Danmark til aftagerlande.

Røde pile i figur er udtryk for markedsstrømme mellem lande, hvor der er tale om import eller re-eksport af forarbejdede produkter.

Gul pil er eksport fra Østrig til Tyskland.

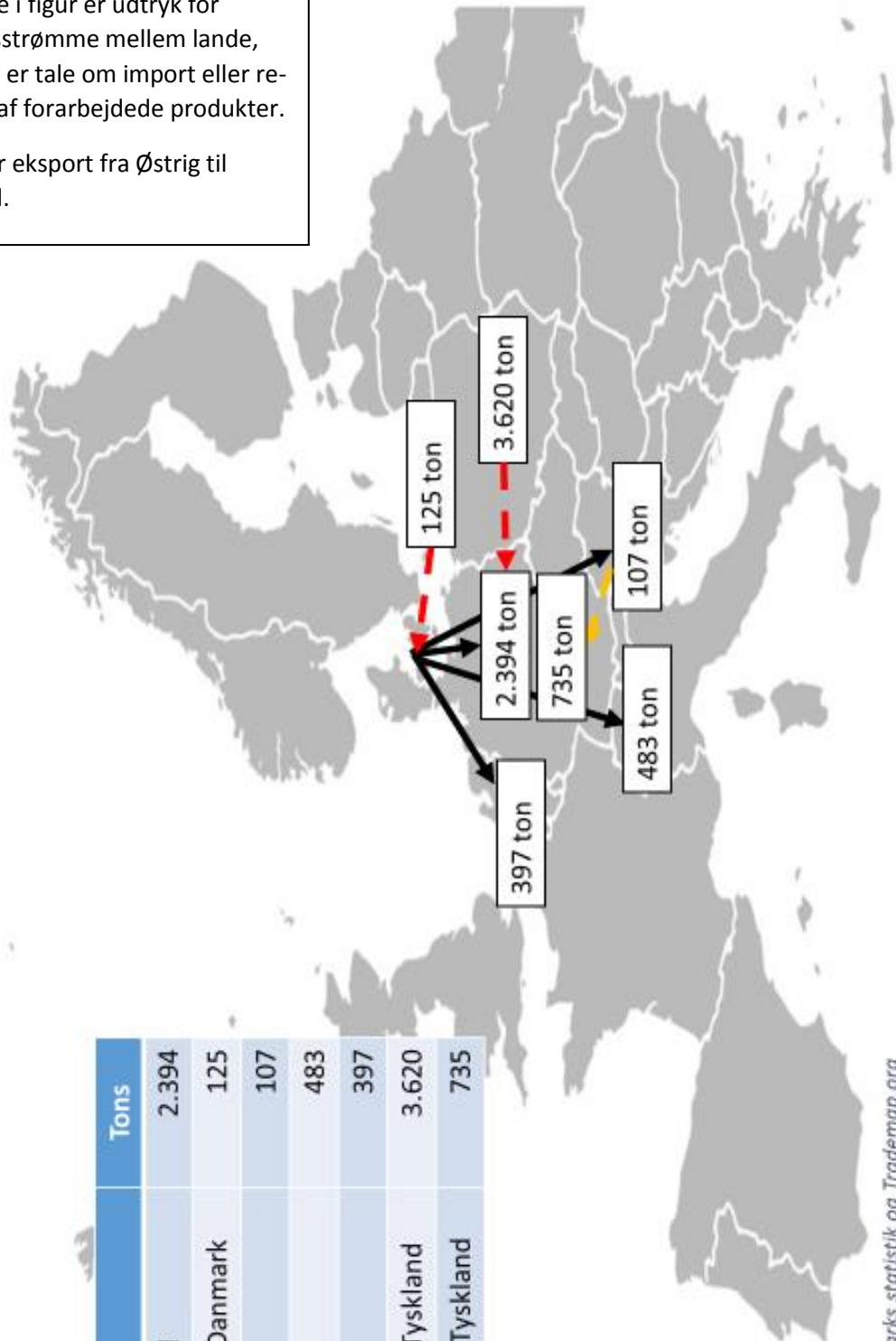

Kilde: Danmarks statistik og Trademap.org

Sorte pile i figur er udtryk for markedsstrømme mellem landene. Danmark til aftagerlande.

Røde pile i figur er udtryk for markedsstrømme mellem lande, hvor der er tale om import eller re-eksport af forarbejdede produkter.

Gul pil er eksport fra Østrig til Tyskland.

Filet

Land	Tons
Tyskland	2.394
Polen – Danmark	125
Østrig	107
Schweiz	483
Belgien	397
Polen – Tyskland	3.620
Østrig – Tyskland	735

Kilde: Danmarks statistik og Trademap.org

7. Analyse

Danmark

Fakta boks: Danmark	
	Befolkningstal: 5,6 mio.
	Valuta: Danske kroner
	Import af seafood 2015: 458.197 tons 10.955.151 Kr. (1.000)
	Eksport af seafood 2015: 560.484 tons 15.466.873 Kr. (1.000)

Det danske seafood marked

Markedet for fisk og skaldyr i Danmark har gennemløbet en voldsom udvikling siden den 2. Verdenskrig. Den første del af perioden var præget af en vis fattigdom, der resulterede i, at fiskeforbruget blev koncentreret om de billige fiskearter, som dermed fik en lav status i befolkningen. De meget dyre fiskearter som laks og ørred blev i bedste fald anset som "fest-måltid" set i forhold til f.eks. sild og skrubber.

Forbruget af hel fersk fisk begyndte først at falde, da kvinderne begyndte at få arbejde uden for hjemmene. Dermed blev der mindre tid til forberedelsen af de enkelte måltider, og behovet for opbevaring over længere tid, skabte behov for køleskabe og senere fryseskabe i de enkelte hjem – der afløste de fælles frysehuse.

Allerede før 2. Verdenskrig startede udviklingen af hermetik-industrien (produktion af fødevarer i konservesdåser). Denne udvikling skiftede karakter til, at mindre dåser blev introduceret på markedet og gjorde det muligt at supplere madpakken med f.eks. makrel i tomat og sild på glas. Med fremkomsten af opdrætsslaks, primært fra Norge, blev det muligt for almindelige husholdninger at servere laksefisk som weekendmåltid.

Produktionen af regnbueørreder har ligget meget stabilt de seneste 30 år (selvom antallet af dambrug er reduceret kraftigt). Nye produktionsmetoder er

blevet introduceret og dermed har erhvervet kunne fastholde sin produktion og eksport til primært det tyske marked, men som en del af det mere prisbillige markedssegment.

Forbruget af regnbueørred i Danmark har været i de områder af landet, hvor der er produktionsfaciliteter, primært i det vestlige Danmark, hvorimod der i det østlige Danmark har der været en tilbageholdenhed, som muligvis skyldes, at der hos fiskehandlerne blev solgt hele regnbueørreder, hvor man selv skulle fjerne hoved, ben og skin.

Inden for de seneste 20 år er der sket en markant ændring i synet på anvendelsen af fisk og skaldyr. Reklamekampagnen "Minna og Gunner" i sidste halvdel af 1990'erne gav en forøgelse af fiskeforbruget på 10%. Forbrugerne fandt ud af, at der var andre fiskearter end torsk, fladfisk, laks og sild. Forbruget faldt i begyndelsen af 2000'erne, men er senere steget, så vi i dag har et forbrug på ca. 23 kg per indbygger. Det nuværende forbrug har skiftet karakter således, at fersk fisk udgør 6 kg, forarbejdet fisk, herunder hermetik, 8 kg og frossen fisk de resterende 10 kg. Disse tal er forbundet med en vis usikkerhed. Men andelen af fersk fisk er faldet.

Minna og Gunnar kampagnen blev i 2002 afløst af "2 gange om ugen" kampagnen.

2 gange om ugen

Samtidig er der sket en ændring af købsmønstrene, en stor del af handlen er flyttet fra den egentlige fiskehandler til supermarkedet. Dette skete primært med introduktionen af MAP pakket produkter (modificeret atmosfære pakning), der både forlænger holdbarheden og gør det muligt at opbevare fiskeprodukter uden risiko for dryptab eller afgivelse af lugtgener.

I dag topper opdrætslaks listen over de mest spiste fiskearter. Dermed er der åbnet for substitutter inden for dette segment. Produktionen af store regnbueørreder (3-4 kg fisk) i saltvandshavbrug har givet mulighed for at røgede skiveskårne ørredprodukter har fundet vej til supermarkedets hylder. Den danske produktion af ørreder i havbrug startede sidst i 70'erne. Fiskene udsættes i en størrelse på ca. 1 kg i det tidlige forår og udfiskes i perioden fra oktober til december, hvor de vejer ca. 3 kg. Ørreder er mere robuste end de atlantiske laks og klarer sig derfor bedre i de danske vand- og klimaforhold.

Store havopdrættede ørreder er eftertragtede, fordi de ligner og kan anvendes og spises på samme måde som laks. Det er en sund – lidt mere mager - og meget smagfuld fisk. Fiskene efterspørges både som fersk og frossen fisk af især røgerier, og fiskenes rogn er en anset delikatesse i hele Skandinavien, Østeuropa og Japan.

En stor del af fiskeforbruget sker i foodservice-sektoren, i forbindelse med tilberedning af måltider på hospitaler, skoler, kantiner og restauranter. Det forventes, at dette marked vil vokse i den nærmeste fremtid. En modsat rettet tendens er fremkomsten af dør til dør levering af fødevarer, der også indbefatter fisk og skaldyr. Det er en meget hurtigt voksende sektor, men kan ikke opveje udviklingen i foodservice-sektoren.

Prisniveauet for økologiske ørreder i Danmark

Prisniveauet for økologiske ørreder fra dambrug i Danmark følger stort set priserne, som findes på de konventionelle ørreder tillagt en merpris svarende til meromkostningerne (ca. 30%) for gennemførsel af en produktion efter de særlige regler for økologisk produktion.

De væsentligste ekstraomkostninger ved den økologiske produktion skyldes meromkostninger til:

- indkøb af økologisk fiskefoder
- indkøb af økologiske sættefisk
- opfyldelse af diverse regler for ekstensiv produktion
- udeladelse af kemikalier i produktionen
- gennemførsel af påkrævet sundhedsrådgivning
- afværgelse af skadevoldende vildt mv.

Da de første økologiske ørreder blev sendt i handlen i 2005, var det til meget høje priser (ofte mere end 100% højere end de tilsvarende priser for konventionelle ørreder). Dette skyldtes bl.a. monopollignende forhold og uklar fornemmelse for prissætningen. Konsekvenserne var derfor, at der i de første år med udbud af økologiske ørreder i Danmark blev solgt relativt få øko-

ørreder til meget høje priser, mens den resterende del af produktionen blev solgt til moderate merpriser.

I dag findes der flere udbydere (producenter, forarbejdningsled og forhandlerled), tilgængeligheden af produkter med økologiske fisk er større for forbrugerne og produktsortimentet er blevet udvidet. Alt sammen faktorer, som peger i retning af et mere modent marked for økologiske fisk i Danmark – og dermed prisudvikling.

For producenterne medfører denne situation, at priserne for hele produktionen har stabiliseret sig på et pænt og gennemsnitligt niveau, langt mere end det var tilfældet i 2005 og de følgende år. Og det på et niveau, som gør det attraktivt for flere producenter at lægge produktionen om til økologi, men som samtidig har gjort produkterne opnåelige for forbrugerne i rimelig grad.

For forarbejdningen har udviklingen medført et større udbud af økologiske fisk som råvare – og nu tilmed med leveringsmuligheder året rundt for flere af fiskenes vedkommende.

I detailforretningerne oplever forbrugerne i dag et større og mere kontinuerligt sortiment af produkter med økologiske fisk – og til et prisniveau som matcher merpriserne, man som forbruger oplever ved sammenligning af andre økologiske fødevarer overfor tilsvarende konventionelle udgaver af disse.

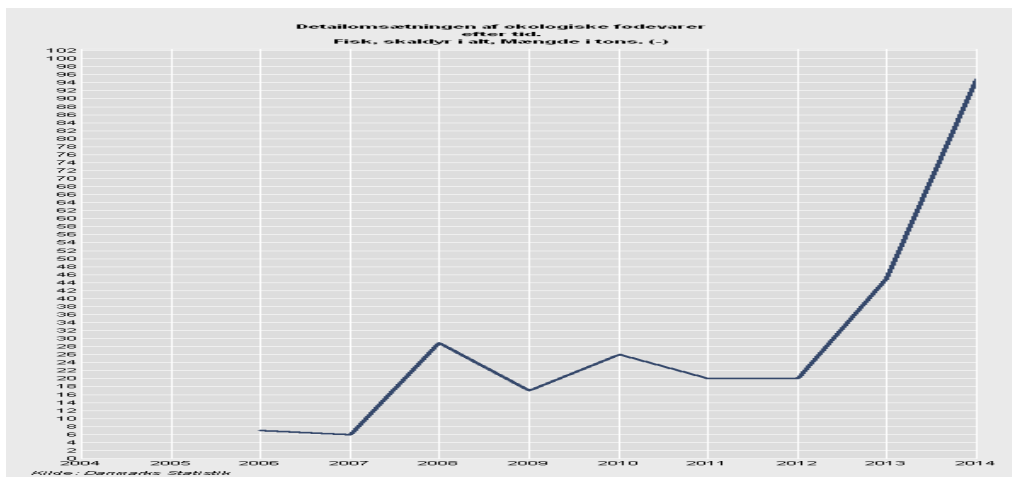
Det danske marked for økologiske ørreder

Det danske marked for økologiske ørreder kan i 2017 deles op i følgende væsentlige overordnede kategorier:

- 1) Detailsalg - supermarkeder
- 2) Fiskebutikker/røgerier
- 3) Foodservice – herunder restauranter
- 4) Lystfiskesøer
- 5) Direkte salg fra produktionsanlæggene.

Detailsalg – supermarkeder

Efterhånden som produktionen af øko-fisk er steget i både Danmark og i udlandet, er tilgængeligheden af disse råvarer blevet væsentlig og i rimelig grad stabil året rundt. Udbuddet af produkter med økologiske fisk er derfor steget i detailbutikkerne, hvilket fremgår af følgende udviklingskurve for afsætningen af økologiske fisk i landets detailbutikker:

Figur med udviklingen i detailomsætningen af økologiske fødevarer.
Kilde: Danmarks Statistik

Fiskebutikker/røgerier

Indtil videre er det først og fremmest enkelte foregangsbutikker som har valgt at inddrage de økologiske fisk i sortimentet (eksempelvis: Fiskehuset i Thisted, Jakob Kongsbak Lassen m.fl.). Hos flertallet af landets fiskebutikker og røgerier er salget af de økologiske fisk endnu kun slået igennem i begrænset omfang. Dette skyldes bl.a. at det er temmelig besværligt at ansøge om og få tilladelse til indkøb, forarbejdning og salg af økologiske fisk, når man også forarbejder og forhandler konventionelle fisk i butikken.

Foodservice – herunder restauranter

Salget af økologiske fisk til foodservicesektoren i Danmark – herunder til storkøkkener med det økologiske spisemærke - har indtil nu været yderst beskedent. De eksisterende regler for det økologiske spisemærke motiverer ikke storkøkkener med det økologiske spisemærke til at indkøbe og anvende økologiske opdrætsfisk.

I stedet indkøbes og anvendes "vilde fisk", da disse ifølge gældende regler for det økologiske spisemærke ikke skal tælles med i økologiregnskabet. Der pågår i skrivende stund en "servicekontrol" af de eksisterende regler for det økologiske spisemærke.

Det er erhvervets og en række af de økologiske organisationers ønske, at reglerne for det økologiske spisemærke tilrettes på en måde, så alle fisk tælles med i opgørelsen af de indkøbte økologiske råvarer – og det på en måde så udelukkende de økologiske fisk (og muslinger, skaldyr mv.) tæller positivt i det økologiske regnskab. Sker dette, forventes en stor stigning i afsætningen af økologiske fisk til denne sektor.

Foto: Villy J. Larsen, Dansk Akvakultur

Foto: Villy J. Larsen, Dansk Akvakultur

Lystfiskesøer

Mellem 5 og 10% af alle de opdrætsørreder, som produceres i Danmark, sælges til landets lystfiskesøer. Dermed bidrager fangsten af ørred i lystfiskersøer faktisk til et salg af ikke mindre end ca. 2-3.000 tons levende opdrætsørred til danskernes middagsborde.

Bjerrely Fiskesø (www.bjerrely.dk) ved Herning var den første danske lystfiskersø som introducerede et forretningskoncept for "den grønne bæredygtige lystfiskersø med økologiske udsætningsfisk". I 2017 forventes ca. 8 tons fisk afsat ad denne vej – på sigt vil denne salgskanal (øko-turisme) kunne blive en væsentlig salgskanal for danske økologiske opdrætsørreder.

Foto: Villy J. Larsen, Dansk Akvakultur

Direkte salg fra produktionsanlæggene

Der er kun begrænset tradition for forhandling af fisk via direkte salg fra produktionsanlæggene til slutforbrugerne – og det gælder således også for økologiske fisk. Men en mindre mængde af friske nyrensede øko-fisk sælges ved direkte salg fra eksempelvis dambrug. For yderligere informationer om det danske marked for økologiske opdrætsfisk henvises til Organic E-print - Deliverable D6.1.1 – "Market for organic fish".

Anbefalinger i forhold til det danske marked

Der er foretaget interviews med centrale aktører på det danske fiske- og skaldyrsmarked. Primært grossister og dagligvarekæder.

Økologisk ørred udgør stadig en mindre del af markedet, og for dagligvarehandlen er økologisk ørred at betragte som en "spot-vare", der optræder med ujævne mellemrum. Det er først, når produkter har fundet sin jævnbyrdige plads i sortimentet, at det vil være muligt at vurdere produkterne på et stabilt grundlag.

Dagligvarehandlen søger produkter med stabile leverancemønstre og som i alle andre tilfælde lave priser. Enhver vare har en indbygget "tærskel-værdi", der enten kan findes i mængden eller prisen. Et større vareudbud er blevet efterlyst, dvs. udvikling af nye produkter, herunder nye produkter for den økologiske ørred. Dette kræver innovation, produktudvidelse og udvikling.

Samtidig vurderes den nuværende primære produktion at være sårbar, på grund af den begrænsede mængde. Der skal ikke ske meget med en eller to producenter, før det får mærkbar indflydelse på markedet. Det bliver

påskønnet, at man har taget mange og iderige initiativer på vegne af den økologiske ørred, men dette arbejde skal fortsættes således, at produktet vil fungere som visionær døråbner.

Der anvises muligheder for at forøge markedsandelen for de økologiske fiskeprodukter:

- at økologiske fisk og skaldyr medregnes på samme måde som andre kødprodukter i Det Økologiske Spisemærke
- at vilde fisk medregnes som ikke-økologiske produkter – og ikke som nu, hvor de ikke tælles med i opgørelsen af de indkøbte økologiske råvarer
- at økologiske fisk og skaldyr bliver produceret i større mængde således, at prisforskellen til konventionelle produkter kan reduceres
- at der tilføres flere midler til at gøre økologiske fisk og skaldyr mere kendt hos forbrugerne, forøget marketing indsats.

Tyskland

Et traditionelt marked for danske varer, hvor der er stærke samhandelstraditioner. Har tidligere haft en omfattende akvakulturbranche, som siden 2008 har været stærkt nedadgående.

Fakta boks: Tyskland

Befolkningstal: 80 Mio.

Valuta: Euro

Import af seafood 2015:

411.648 Tons
11.351.111 DKK (1.000)

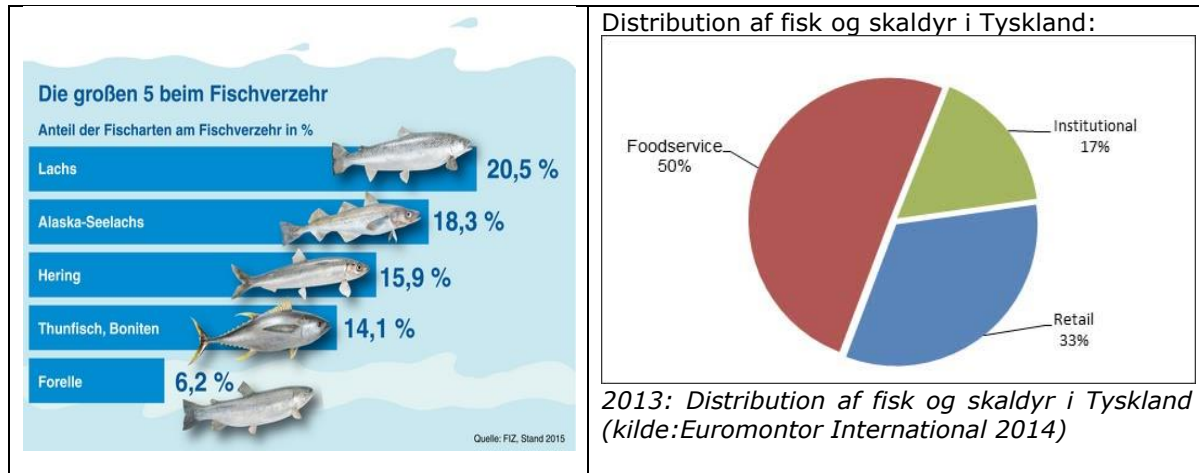
Eksport af seafood 2015:

114.276 Tons
3.882.480 DKK (1.000)

Tyskerne forbruger 1,15 mio ton fisk om året, svarende til 14,1 kg (fanget vægt) fisk pr. indbygger om året (kilde: Praxisworkshop-Aquakultur-Korn_Hamm 2015).

Det tyske seafood marked generelt

Tyskland er storimportør af fisk og skaldyr. Danmark leverer ca. 8% af Tysklands samlede forbrug af fiskeprodukter og ca. 50% af Tysklands forbrug af ørreder. Fordelingen af fiskeforbrug efter type er følgende:

Foodservice

Halvdelen af det samlede forbrug af fiskeprodukter sker via foodservice sektoren, som er kontrolleret af få store distributører, henholdsvis Transgourmet (Rewe), Service-Bund, Metro C&C (Chef Culinar), Lekkerland og Edeka Food Service (Edeka CC Grossmarkt).

Foodservice sektoren i Tyskland er først i 2004 blevet relevant for eksport af økologiske fødevarer fra Danmark, da denne sektor er meget prissensitiv og blandt andet derfor ikke tidligere har været målsegment for leverandører med økologisk sortiment.

Forarbejdede seafood produkter

Der er i Tyskland stor præference for forarbejdede fiskeprodukter, såsom fisk i konserves og i marinade. Det skyldes fortrinsvis bestsellers som marinerede sild og tun på dåse. Der findes ikke på det tyske marked økologisk ørredkonserves. Makrel og sardiner udgør 1% af de 28%, som marinade og konserves tilsammen udgør af det samlede fiskeforbrug. Imidlertid har tyskerne også præference for fisk på frost – denne produktkategori udgør hele 26% af det samlede fiskeforbrug. Der findes på det tyske marked specialiserede grossister, som leverer frostvarer til både detailhandel og foodservice – også med 100% økologisk sortiment.

Die beliebtesten Fischprodukte

Den tyske produktion af fisk

Tyskland er et ferskvandsland og der er store traditioner for at spise ferskvandsfisk, blandt andet opdrættede ørreder. Der løber floder i Tyskland og kun mod nord har landet geografisk afgrænsning mod havet (havbrug og vilde fisk). Den tyske produktion af ørreder var i 2015 omkring 9.573 tons. Hovedparten var regnbueørreder, men samlet er den tyske produktion gået ned siden 2012, hvilket fremgår af tabel 3.

Tabel 3: Tysklands produktion af ørreder.

	2012	2013	2014	2015
	Tons	Tons	Tons	Tons
Brown trout	658	701	676	622
Rainbow trout	8.116	8.334	8.466	7.021
Salmon trout	1.278	1.267	1.471	1.506
Brook trout	385	354	519	424
Total	10.437	10.655	11.132	9.573

Kilde: Destatis.de

Prisniveauet for økologiske ørreder i Tyskland

Økologiske ørreder sælges i følgende salgskanaler i Tyskland:

- Konventionel detailhandel (LEH)
- Økologisk faghandel (Bioläden, hofläden, reformhäuser)
- Økologiske detailhandel (Økologiske supermarkeder)
- Foodservice

Tabel 4.1 og 4.2 nedenfor viser resultaterne af et pristjek på økologisk røget ørredfilet i forskellige supermarkeder i Tyskland og for ikke økologiske produkter:

Tabel 4.1: Pristjek på økologiske ørredprodukter 2016

Tyskland	Euro/kg	Kr./kg
Hamburg - Edeka Niemerszein		
Friedrichs: Bio-Forellen Filet	34,9	260
Friedrichs: Fjord-Forellen Filet (bio)	59,9	446
Hamburg - Edaka Struve		
Friedrichs: Bio-Forellen Filet	35,9	267
Berlin		
Wilke's: Bio-Forellen Filets	51,1	380
Bio-verde: Bio-Forellen Filet	54,9	408
Flensburg - Cittimarkt		
Friedrichs Bio.forellen Filet	35,4	263
Ej økologiske ørredfilet		
Friedrichs: Forellen Filet (Flensburg)	30,7	228
Friedrichs: Forellen Filet (Hamburg)	23,9	178
Friedrichs: Forellen Filet (Hamburg)	24,5	182

Kilde: MAA.C storecheck 2016

Tabel 4.2: Pristjek på økologiske ørredprodukter 2017

Tyskland	Euro/kg	Kr./kg.
Denn's Nürnberg		
Danforel bio-forellenfilets	35,90	269,25
Hermannsdorf München		
Vakum-pakket Bio-forellenfilet	38,90	291,75
TEMMA Köln		
Biomare - Bio forellenfilets	39,90	299,25
Ej økologiske ørredfilet		
	Euro/kg	kr./kg.
Rewe Köln	22,90	171,75
Kaufhof Köln	31,90	239,25
Almare Forellenfilets (Aldi Köln)	14,30	107,25

Kilde: MAA.C storecheck 2017

Ifølge interviews ligger priserne på økologiske ørredprodukter mellem 20 og 30% højere end på lignende konventionelle produkter. Det er stadig svært at afsætte denne vare i den almindelige detailhandel (LEH) og i foodservice, da disse salgskanaler er mere prissensitive end de økologiske, mens der er en tendens til, at forbrugeren vil betale mere for varen, når de indkøber i økologisk faghandel eller de populære og trendsættende økologiske supermarkeder, som findes overalt i Tyskland i og omkring byerne.

Det tyske marked for økologiske ørreder

Interessen for økologiske ørreder i den tyske detailhandel tog for alvor fat omkring 2004-2006. Bevidstheden om økologisk produktion af fisk blev mere udbredt og der kom dambrug i andre europæiske lande, som var omlagt efter en national standard, der blev udviklet med afsæt i den europæiske økologiske forordning. Ifølge respondenterne i undersøgelsen her har Danmark generelt et godt image som eksportør af fiskeprodukter.

Man foretrækker regional eller lokal produktion, derefter fra Danmark og derefter fra Irland, Holland og Frankrig, i nævnte rækkefølge.

Tyskerne har store traditioner for frokostkantiner og for at indtage måltider, som ikke er tilberedt i hjemmet. Der er dog en gængs opfattelse af prisen på disse måltider, at de ikke må overstige 5 euro pr. måltid, og efterspørgslen efter de økologiske produkter har derfor ikke været særlig stor indtil nu.

Det ser dog ud til at vende, nu, hvor de store foodservice grossister begynder at efterspørge økologiske fødevarer. Det skyldes først og fremmest efterspørgslen fra de større og trendsættende storkøkkener, fortrinsvis omkring Bayern og Nordrhein Westphal, som det fremgår af tabel 5 nedenfor.

Tabel 5: Måltidsproduktion i Food Servicesektor

Firma	Antal måltider pr. dag	% økologi
HDI Gerling	2000	100
Hipp Werk	500	100
Esprit Europe	1000	60
Versicherungskammer Bayern	2000	30
Köln: skoler og studenterkantiner	7000	10
Osnabrück	8000	30
Mensaverin Gesamtschule Ronsdorf	1950	75
HGK (Hotel-Gastronomie-Kauf e.V)	2500	-
Ararmark, Biond, Wackelpeter	2300	100

Kilde: "Establishing Roots in the German Organic Food Market 2014-2015, Bio Aus Dänemark"

I 2009 sker det første gang, at tysk fødevarerlovgivning kræver certificering af virksomheder, som anpriser og indfører økologiske produkter i sortimentet. I 2014 var ca. 2.500 virksomheder certificeret. Ekspertter vurderer dog ifølge BioWelt, at der er yderligere 6.000-6.500 virksomheder, som bruger økologiske produkter i sortimentet, men som ikke er certificeret økologiske.

Naturland

Naturland tilbyder sine partnere fælles markedsføring, tilvejebringelse af opdateret markedsviden og tilgængelighed til salgskanaler mod en %-del af den omsætning, partnerskabet afstedkommer. Naturland certificerer leverandører inden for 28 forskellige produktkategorier, for fisk har Naturland etableret partnerskaber inden for: Fisk og skaldyr - akvakultur samt Fisk og skaldyr - fiskeri

www.naturland.de

I Tyskland - modsat i Danmark - kom der først i slutningen af 2001 en generel og almindeligt kendt mærkningsordning for økologiske varer. Det var regionale forbund og økologiske sammenslutninger, der styrede markedet og satte normerne for certificerings- og kontrolprogrammerne. Således blev Naturland en stor organisation, der på et tidligt tidspunkt i forløbet åbnede for kontrakter med producenter af økologiske fisk og blev således toneangivende på markedet og er det især i dag - sammen med Bioland - i den økologiske fag- og detailhandel.

Organisationen er opbygget af partnerkontrakter, som tegnes med leverandører, detailhandel eller restauranter/kantiner inden for 28 forskellige produktkategorier. Naturland leverer en profil, som partnerne kan anvende i deres markedsføring og de åbner for salgskanaler, som automatisk bliver tilgængelige for nye partnere. Partnerne betaler Naturland en provision af det salg, som samarbejdet foranlediger. Der er i de seneste år kommet flere partnere til, som udspringer fra den konventionelle detailhandel, f.eks. Edeka, Kaiser's Tengelmann og Rewe. Det afspejler den almindelige udvikling lige nu, hvor økologiske fødevarer generelt får lettere adgang til LEH end der tidligere har været.

Tendensen er voksende og forventes at fortsætte på ubestemt tid og andelen af salget i de forskellige kanaler er som nedenfor stabil, mens omsætningen er stigende. Tabel 6 nedenfor viser udviklingen i økologisk handel.

Tabel 6: Udvikling i økologisk handel

	2010		2011		2012		2013		2014	
	bn EURO	%	bn EURO	%	bn EURO	%	bn EURO	%	bn EURO	%
LEH	3,26	54	3,53	54	3,79	54	4,06	54	4,21	53
Organic retail	1,88	31	2,07	31	2,21	31	2,4	32	2,62	33
Others	0,88	15	0,98	15	1,05	15	1,1	15	1,09	14
Total	6,02		6,59		7,04		7,55		7,91	

Kilde: Arbeitskreis Biomarkt 2011-2015

Specialiserede grossister - økologiske

Det er i den økologiske detailhandel, at der findes det største udvalg af økologiske produkter og også her, det anbefales, at danske producenter af økologiske ørreder har størst potentiale for at afsætte deres produkter – udover altså til foodservice sektoren.

Hele segmentet er i positiv udvikling og man anser de økologiske supermarkeder for at være de nye high-end butikker, hvor prisfølsomheden hos kunderne er lavest. Det har en afsmittende effekt hos grossisterne, der her er villige til at introducere nye produkter – også i det høje prissegment.

Samtidig er det her, man ønsker at være trendsættende i markedet, så det er et anbefalet sted at introducere nye forarbejdede produkter.

Der er traditioner for i den økologiske fødevarerbranche at opdele Tyskland i Bundesländer som regionale enheder, der specialiserer sig inden for et givent geografisk område. Således er der i dag et antal såkaldte regionale grossister, som er toneangivende inden for leverancer til den økologiske detailhandel. Disse grossister leverer også til foodservice sektoren.

Production	Manufacturers				Farmers (incl. cooperatives)				
	More or less for all channels 2 and 3 steps practiced – at least for some products								
Wholesale	Conventional and organic				Organic	Organic	Organic/HFS		
	Some preferences and some refusals								
Retail	Discounters	National supermarket chains	Regional supermarket chains	Drugstores (mainly 2-3 steps)	Organic supermarkets & chains & organic shops	Farmer shops, markets, halls (1-3 steps)	Butchers, bakers, specialist shops	Reformhäuser (Health Food Stores) (mainly 3 steps)	
Market shares (sales) in %	20	19	6	8	33	7	3	2	14 incl. others
Expected sales development	increasing	increasing	increasing	increasing	increasing (esp. chains)	stagnating	decreasing	increasing or stagnating	
Number of organic items	20-170	up to 3,000	up to >3,000	150-2,500	2,500-10,000	250-1,000	n.a.	500-1,000	
	Consumers (slightly increasing demand)								

Source: Runge based on Wirthgen, own estimates based on Arbeitskreis Biomarkt 2015 and various media and trade media coverage. Organic retail includes larger farmers' shops. Others includes specialized fruit/veg shops, box schemes, online sales, gas stations.

Da fokus hos disse grossister er på et regionalt valg + øko er det nyttigt for danske producenter af økologiske ørreder at tilbyde produkter som et regionalt valg til de nordtyske grossister.

I princippet er der ikke flere kilometer fra Danmark til Nordtyskland end der er fra Nordtyskland til Sydtyskland, så teoretisk er der her en mulighed for at udfordre grossisternes opfattelse af, hvad der er regionalt.

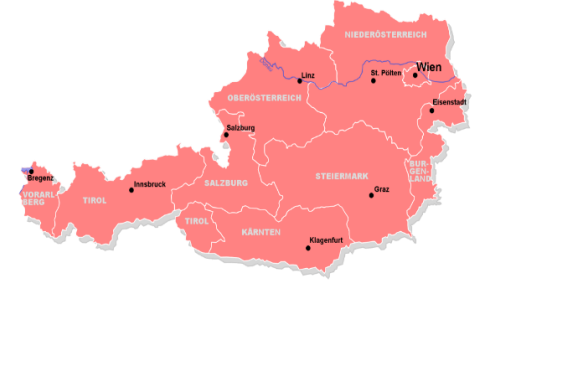
Tabel 7: Omsætning på økologiske grossister i Tyskland

Øko-grossist	Omsætning (mio. DKK)
Dennree	517
Weiling	160
Claus Reformwaren	131
Terra Naturkost	100
Lehmann Natur	74
Rinkling Naturkost	68
Grell Naturkost	65
Biotopic	62
Bodan	58
Ökoring	54
Biogarten	49
Naturkost Elkershausen	48
Naturkost West	40
Pax an Naturwaren	19
Naturkost Erfurt	18
Phönix	17
Kornkraft	16
Landlinie	16

Kilde: Biowelt

Østrig

Det østrigske seafood marked er domineret af en efterspørgsel, der i høj grad overgår den indenlandske akvakultur produktion af ørreder og karper. Samlet set er den østrigske produktion kun i stand til at efterkomme 5% af den samlede efterspørgsel.

Fakta boks: Østrig	
	Befolkningstal: 8 mio
	Valuta: Euro
	Import af seafood 2015: 61.254 Tons 567.275 DDK (1.000)
	Eksport af seafood 2015: Ikke angivet Tons 158.452 DDK (1.000)

Det overordnede økologiske marked har været stigende i Østrig og er gået fra at være en niche af det samlede marked til at udgøre ca. 10 % i 2015. Denne trend er drevet frem af en ny forbrugerbevidsthed om sundere mad og at en række restauranter i stigende grad er begyndt at sætte mere seafood på menuen. Forbruget pr. indbygger af fisk steg fra 6 kg i 2003 til 8 kg i 2013.

Denne trend ses særligt i byerne, hvor de østrigske supermarkeds kæder er begyndt at udvide deres sortiment med flere økologiske varer, herunder fisk. Ligeledes har lokalt gårdsalg og markeder for økologiske ørreder set en opadgående vækst.

Den østrigske produktion af seafood

Ørreder er traditionelt blevet produceret i dambrug i Østrig og er derfor en traditionel del af det østrigske seafood marked. I 2015 blev der produceret omkring 2.200 tons ørreder i Østrig. Det er ubekendt hvor stor en andel af denne produktion, der er opdrættet økologisk eller konventionelt. Ifølge *det østrigske Ministerium for agrikultur og miljø* dækker den østrigske produktion af ørreder sammen med den mindre produktion af karper ca. 34% af efterspørgslen på ferskvandsfisk på det lokale marked.

Den indenlandske produktion ligger dog langt under den efterspørgsel, som i 2015 lå på ca. 70.000 tons. Den indenlandske produktion dækker derved kun 5% af den samlede efterspørgsel på seafood. Dette betyder, at Østrig er meget afhængig af import for at dække efterspørgslen.

Den samlede import af ørreder til Østrig udgjorde dog kun 687 tons i 2015. Denne importmængde udgør ca. 31% af den indenlandske produktion. For at dække behovet har det østrigske *Lebensministerium* fremlagt en strategi for at fordoble den østrigske produktion i 2020. Den øgede produktion vil derved dække ca. 60% af behovet for ferskvandsfisk. Særligt produktionen af ørreder er sat til at stige fra 2.200 tons til 4.000 tons.

Prisniveauet for økologiske ørreder i Østrig

I Østrig sælges økologiske ørreder gennem tre adskilte kanaler:

1. Lokalt fra gården eller på markeder
2. Supermarkeder
3. Grossister til foodservices

Den første distributionskanal er domineret af gruppen BIOFISCH.

Fakta boks - BIOFISCH	
	<p>Etableret i 1994 og er en sammenslutning af 20 økologiske dambrug fordelt over det øvre Østrig, Kärnten og Steiermark.</p> <p>Produktionen strækker sig over arterne karpe, ørred, fjeldørred, aborre, gedde og catfish.</p> <p>Det er ubekendt hvor mange tons økologiske ørreder, der produceres årligt.</p>

BIOFISCH priser varierer afhængigt af om der er tale om direkte gårdsalg (ab hof i tabellen) eller om ørrederne er blevet forarbejdet på skærefabrikkerne i Wien, før de sælges videre af BIOFISCH (standard i tabel 8).

Tabel 8 - Priser fra BIOFISCH på økologiske ørreder			
		€/kg	Kr./kg
	Standard		
	Hel (0,25-0,5 kg)	28,50	211
	Filet	49	364
	Ab Hof		
	Køkkenklar	20	148
	Filet	21	156
	Røget		
	Hel (ca. 300-400 g)	37,5	279
	Filet (2x 100-200 g på papir)	59	439

Kilde: BIOFISCH

Inden for supermarkeds kæderne har det kun været muligt at indhente information fra Spar og Denny's Biomarkt. Mere specialiserede økobutikker eller grossister som Biogast ønskede ikke at deltage i undersøgelsen.

Tabel 9 - Priser fra østrigske supermarkeder på økologiske ørreder

	€/kg	Kr./kg
Spar - økoprodukt		
Filet	35,43	263
Røget, Filet	39,90	296
Denns Biomarkt - økoprodukt		
Filet	32,45	241
Ej økologiske ørreder filet		
Lavest detail pris	13,32	99
Højest detail pris	39,90	296
Gennemsnitsprisen	26,28	195

Kilde: Eurospar, Denns Biomarkt, Billa, Merkur

Sammenlignes priserne i tabel 9 med hinanden ses det, at økologiske ørreder sælges til en højere pris end ørreder, som ikke har et økomærke. Gennemsnitsprisen for ørreder uden økomærke er ca. 26 euro/kg.

Nogle røgede ørredprodukter fra Italien og Østrig sælges til priser, der matcher de økologiske udgaver. Grunden til dette er, at røgede produkter markedsføres som delikatesserprodukter af supermarkederne. Sammenlignes tabel 4 og 5 med hinanden ses det, at de lokale leverandører tager en meget højere pris for deres produkter, end supermarkederne gør. Dette giver supermarkederne et teoretisk råderum, hvor de kan øge deres priser til næsten at matche de lokale leverandørers pris. Årsagen til, at supermarkederne ikke gør dette er, at den østrigske forbruger i storbyerne udviser prissensitiv adfærd, når prisen på ørredprodukter kommer over de 40 euro/kg.

Det østrigske marked for økologiske ørreder fra Danmark

Da den danske eksport af ørreder til Østrig er begrænset, og der er planer om at øge den indenlandske produktion, er det ubekendt, om importen vil udvikle sig positivt eller negativt. Antages det, at den positive udvikling fra 2003 til 2013 i trenden mellem seafood og økologi forsætter frem mod 2020, er der mulighed for, at det østrigske marked i højere grad vil efterspørge økomærkede produkter.

Derved opstår der en mulig niche for danske økologiske ørreder, da størstedelen af den østrigske produktion ikke er gearret til økologisk opdræt endnu. Derved åbnes et vindue i markedet, hvis danskproduceret kan benchmarke deres produkter med de lokale østrigske produkter, på pris og image.

Det skal i relation til image påpeges, at den danske eksport til Østrig af ørreder på nuværende tidspunkt ligger meget lavt. Dette indikerer, at østrigske grossister importerer ørreder fra andre lande i Europa.

Det er ligeledes svært at finde danske ørredprodukter i de østrigske supermarkeder, hvilket synes at indikere, at danske ørredprodukter ikke har et salgbart image i Østrig og, at de måske reeksporteres fra Østrig.

Schweiz

Fakta boks: Schweiz	
	<p>Befolkningstal: 8 Mio.</p> <p>Valuta: Schweiziske franc</p> <p>Import af seafood 2015: 47.704 Tons 1.429.912 DDK (1.000)</p> <p>Eksport af seafood 2015 390 Tons 35.479 DDK (1.000)</p>

Det schweiziske økologiske seafood marked generelt

I Schweiz har det økologiske seafood marked gode betingelser, og der er en relativ stor efterspørgsel efter økologiske fisk, der er produceret bæredygtigt. Økologiske ørreder har kun oplevet en mindre øget interesse på nuværende tidspunkt. Schweiziske forbrugere udviser dog en præference for schweiziske produkter når det kommer til økologi.

Schweizisk akvakultur har siden 2008 været et stigende segment. Produktionen er begrænset. Inden for produktionen af økologiske ørreder er der ti producenter, der tilsammen producerede 382 tons i 2015. Hovedparten af produktionen, ca. 80%, bliver købt og distribueret af retailers som Coop og Migros, mens resten sælges til restauranter.

På trods af den beskedne produktion er den indenlandske produktion næsten i stand til at efterkomme efterspørgslen på økologiske ørreder i Schweiz. Den schweiziske import af økologiske ørreder ligger på ca. 5% svarende til ca. 19 tons.

Schweiz har også sin egen økologiske mærkeordning kaldet BIO Suisse, der er uafhængig af den europæiske mærkning. Produkter fra andre lande skal godkendes med dette mærke eller associerede nationale mærker, før de kan markedsføres som økologiske på det Schweiziske marked.

Økologiske mærker i Schweiz

Prisniveauet for økologiske ørreder i Schweiz

Salget af økologiske ørreder foregår via to distributionskanaler i Schweiz:

1. Salg fra lokale gårde.
2. Salg via supermarkeder.

Da supermarkeds kæderne udgør den største distributionskanal i Schweiz er der taget udgangspunkt i priserne herfra.

Tabel 10 - Priser fra schweiziske supermarkeder på økologiske ørreder

	€/kg	Kr./kg
Migros		
Filet (Swiss bio)	29,57	220
Filet (Germany bio)	42,78	318
Coop		
Filet (Swiss bio)	27,48	204
Røget, filet (Italy)	68,70	511
Ikke-økologisk ørredfilet		
Lavest detail pris	16,70	124
Højest detail pris	31,25	232
Gennemsnitsprisen	23,71	176

Kilde: Migros og Coop

Sammenlignes priserne i tabel 10 med hinanden ses det, at økologiske ørreder fra Schweiz prismæssigt ligger 16% (Coop Swiss bio) og 25% (Migros Swiss bio) over gennemsnitsprisen for konventionelle ørreder.

Konventionelle ørreder fra Italien sælges til en overraskende højere pris end de økologiske ørreder fra Schweiz.

Økologiske ørreder fra andre lande sælges derimod til en langt højere pris end de schweiziske produkter og er ofte målrettet delikatessesegmentet. Dette ses bl.a. med det eneste danske økologiske ørredprodukt i kæden Migros.

Migros er begyndt at sælge økologiske danske ørreder til ca. 52 €/kg i et begrænset sortiment under deres eget økomærke – Migros BIO.

Dette er over den prissætning, der blev vist for de andre Migros produkter i tabel 5 og synes at indikere en satsning på danske produkter som et luksusgode, der adskiller sig fra de økologiske ørredprodukter fra Schweiz og Tyskland.

Økologisk ørred fra Danmark - Migros

Det schweiziske marked for økologiske ørreder fra Danmark

Det schweiziske marked er tilsyneladende i stand til at efterkomme efterspørgslen på økologiske ørreder uden at skulle øge importen væsentlig.

Derved vil danske producenter skulle kæmpe på et marked, der næsten er selvforsynende. Der er få danske, italienske, franske og norske ørredprodukter på det schweiziske marked. Hovedparten af disse er ikke økologiske, men sælges af Coop og Migros.

Adgangen til det schweiziske økologiske marked for ørreder og evt. udvikling af markedet må derfor forventes at gå igennem kæderne Migros og Coop.

Frankrig

Det franske seafood marked generelt

Frankrig får hovedparten af sit seafood behov dækket gennem import fra andre lande. Arter, som Frankrig importerer er hovedsageligt laks fra Norge og England, der er de største eksportører til landet. Ørreder er blandt top-10 af populære spisefisk i Frankrig.

Fakta boks: Frankrig

Befolkningstal: 60 Mio.

Valuta: Euro

Import af seafood 2015:

827.350 Tons
32.000.730 DDK (1.000)

Eksport af seafood 2015:

234.937 Tons
8.856.021 DDK (1.000)

Frankrig er karakteriseret som en storimportør af seafood. Med en import på ca. 827.000 tons og en eksport på ca. 235.000 tons, er Frankrig primært et land, hvis indenlandske fangst og akvakultur ikke kan efterkomme den indenlandske efterspørgsel. Dette afspejles også i, hvad den franske forbruger i gennemsnit spiser af seafood om året, mellem 30-35 kg.

For ørreder forholder det sig dog omvendt. Her har Frankrig en rolle som eksportør, med en eksport på ca. 6.600 tons i 2015 mod en import på ca. 3.200 tons. Landene som Frankrig eksporterer til er primært Tyskland og Belgien, mens importen sker via Spanien.

Det franske seafood marked har dog oplevet en ny trend, hvor forbrugerne i stigende grad vælger opdrættede fisk fra. Årsagen til dette er, at den franske forbruger er begyndt at se opdrættet fisk som en ringere kvalitet og som en byrde for miljøet. Dette er et begyndende brud med det ellers traditionelle og positive billede som den franske forbruger har haft af opdrættede fisk i Frankrig.

Dette har ledt til, at seafood branchen i Frankrig er begyndt at promovere niche seafood produkter, der har status som fairtrade, bæredygtig og etisk korrekt opdræt/fangst (ASC eller MSC mærkning).

På trods af disse initiativer og nye trends, så er den franske forbruger stadigvæk meget omkostningsbevidst. Dette skyldes, at Frankrig gennem en længere periode har haft stigning i ledigheden og forsat skuffende økonomiske væksttal.

Den franske forbruger er dermed blevet mere orienteret mod produkter, der opfattes som "value-for-money".

Hertil hersker der heller ikke nogen dominerende logik blandt de franske forbrugere angående opdrætskvaliteten af fisk. For nogle smager den bedre end en vildtfanget fisk og ses som værende mere bæredygtig, mens det for andre franske forbrugere er omvendt. Nogle franske forbrugere har dog udtrykt tvivl om, hvordan man kan kende forskel på, om en fisk er opdrættet og eller vildtfanget.

Det franske marked for økologiske ørreder

Det franske marked for økologiske ørreder bærer ikke tegn på at efterspørgslen fra forbrugerne overgår den indenlandske produktion. Den indenlandske produktion er ligeledes delt mellem indenlandsk salg og eksport til udlandet.

Selvom ørreder er en af de mest populære spisefisk i Frankrig, så køber de franske forbrugere hovedsageligt det, som er til rådighed, og er mest fokuseret på value-for-money produkter, dernæst herkomst, bæredygtighed (ASC) eller økologimærkning.

Hertil kommer, at Frankrig er et land med omkring 60 ørredproducenter. Flere af disse producenter er begyndt at omstille deres produktionsmetoder til at være mere bæredygtige for at møde kravene til miljømærkninger som ASC.

Den franske produktion af økologiske ørreder er svær at anslå. Federation of European Aquaculture Producers (FEAP) anslår, at den økologiske produktion i Frankrig svarer til ca. 2% af den samlede produktion i Frankrig. I 2015 udgjorde den samlede produktion i Frankrig ca. 36.000 tons.

Det betyder, at Frankrig producerede ca. 720 tons økologiske ørreder i 2015, i forhold til den danske økologiske produktion for samme år, der lå på ca. 1.000 tons.

8. Konklusion

Der er en stigende efterspørgsel efter økologiske seafood produkter i Danmark, og økologiske ørreder er ved at gøre deres indtog i de danske supermarkeder og detailhandler. På nuværende tidspunkt er der dog kun tale om en beskedent markedsandel, da den samlede økologiske omsætning af fisk og skaldyr kun udgør 2% af den samlede økologiske omsætning for 2015.

Uden for Danmark er der en stigende efterspørgsel på økologiske ørreder, særligt på det tyske og østrigske marked. Efterspørgslen på økologiske produkter er stigende på det schweiziske og franske marked, trenden må også forventes at ramme efterspørgslen på ørreder.

Fælles for de fem markeder er, at prisen på økologiske ørreder ligger over prisen på konventionelle ørreder. I Danmark, Frankrig og Schweiz er prisniveauet ca. 25% over konventionelle ørreder, mens det i Tyskland og Østrig ligger omkring 35% over markedsprisen på ikke-økologiske ørredprodukter.

Den stigende efterspørgsel på økologiske produkter, både på det hjemlige marked og på eksportmarkedet til EU, vil udfordre den danske produktion og evne til at opretholde den kontinuitet og leverancesikkerhed, som er opnået i forsyningen af økologiske ørreder til det danske og tyske marked.

Det danske, tyske og østrigske marked er potentielle vækstmarkeder for økologiske ørreder fra Danmark.

Det schweiziske marked vurderes at have mindre potentiel mulighed for vækst på nuværende tidspunkt, men er et marked, der på sigt kan udvikle sig til et vækstmarked for økologiske ørreder, hvis den gældende seafood trend i landet fortsætter og efterspørgsel på økologiske ørreder stiger.

Det franske marked vurderes at have mindre potentiale som vækstmarked for økologiske ørreder fra Danmark. Hertil skal det påpeges, at Frankrig med sin egen produktion på ca. 720 tons økologiske ørreder i 2015 på sigt kan udgøre en trussel for danske producenter på det tyske marked.

Med udgangspunkt i undersøgelsen og ovenstående konkluderes det, at der bør holdes fast i 2020 målsætningen om at øge den danske produktion af økologiske ørreder til ca. 2.000 tons og, at der i fremtidige planer bør arbejdes i retning af øget omlægning til økologisk akvakultur.

Hertil skal der i højere grad føres overvågning af de nationale akvakultur politikker i det europæiske marked og for de store producenter, som ligger uden for EU, men som er leverandører til det europæiske marked, herunder Tyrkiet og Norge m.fl.